

A merőkörműek, vagyis az emlősök 9-dik rendéhez sorozandó lófélékből (*Equus caballus*.)

7) Felső állkapcsi-töredék, két darabból álló az anyakővel együtt, a két darab egymásra illesztetvén, a ló (*equus caballus*) fogak majdnem egész mivoltokban láthatók; ezen szám alatt a baloldali első fog felső területe majdnem egészen a másodiknak egy része, a többi négy fognak üregei és gyökerei a

8) alattiban a baloldali első metszőfognak lenyomata a fog egy részével, a második fognak felső oldala, a többi három fognak részszerént gyökerei, részszerént lenyomatai az anyakőben láthatók.

A vastagbőrűek vagyis az emlősök 8-ik rendéhez sorozandó ormányos- és agyaros-család félékből:

9) Jobboldali czomb-csont töredék, melynek feje hibázik ugyan, de ha annak vastagságát, alakját tekintjük és egy élő elefánttól való csontvázal összehasonlítjuk, lehetetlen azt elefánt czombcsontnak nem tartanunk. — Hossza 18 hüvelyk, felső végének szélessége 11 hüvelyk, az anyakőből kiálló részének vastagsága 4 hüvelyk — bécsi 10-ed mérték szerént — ezen czombcsont-töredékhez még több részek tartoznak, melyek még az anyakőből kivésendők, és az érintett nagy darabbal összeillesztendők.

A voltaképpen vastagbőrűek *Rhinoceros* családjából (*Rhinoceros tichorhinus*.)

10) 11) 12) 13) számok alatt mindezen darabok együttvéve egy *Rhinoceros* koponyának felső részét képezik, jelesül a

10) szám alatti a koponya felső részének első része, melynek oldalán két fogtöredék látható. A koponyának felső területe össze van olvadva az anyakővel, hátulsó részén a koponya üregének egy része.

11) szám alatt a koponya hátulsó része, kivált belseje, kitüformája is kivehető a

12) A koponya hátulsó részének töredéke.

13) szám alatt a felső fogak párhuzamos sorozata, jelesül az egyes fogak részei, azoknak határvonalai, és némely részben a fogak lenyomatai is láthatók.

14—15) szám alatti csigolya az anyakővel együtt, a két darab együvé való és egy csigolyát képez, *Bos taurus*-tól való.

16) szám alatt szinte csigolya, melynek felső területe az anyakőben látható.

17) Alsó, még pedig baloldali állkapocs-töredék, a fogak gyökereinek csupán csekély részei kivehetőek *Bos taurus*-ból.

18) *Cervus elaphus*-tól való jobboldali alsó állkapocs, melyben a második és harmadik zápfog kivehető.

19) Szinte *elaphus*-féle szarvág az anyakőbe.

Mindezen csontrészek az Ó-Buda kis-czelli mészszivag képletben lévő Holeczbach András-féle felső kőbányában, mely a puszkaporos-raktárral egy vonulban fekszik, és egy ölnyi mélységre a légtömöttebb minéműségű sziklában az 1856-dik évben fordultak elő. — Kivén a 9. 10. 11. 12. 13. számok alatti maradványokat, melyek szinte a Holeczbach András féle alsó kőbányából vésettek ki, melyben már annak előtte a legnagyobb csont-töredék, alkalmasint medence csont fedeztetett fel, melyet is annak idejében bemutatni szerencsém leszen.

Az elősorolt emlősök ásatag maradványain kívül a Holeczbach András-féle alsó kőbánya szomszédságában levő kőbányából egy újra a hullók rendéhez tartozó teknőcz, alkalmasint *Emys europaea* került ki. Én ezt szinte a magyar nemzeti muzeum számára megszereztem. — Peters egyetemi tanár ur a teknőczök meghatározásával foglalkozván, szíves volt azt meghatározás végett általvenni.

Végtére szinte az Ó-Buda kis-czelli képletből a múlt évi kirándulásaim alkalmával, különös, még eddig elő nem fordult levél-lenyomatokat fedezvén fel, azokat sziveskedett Kovács Gyula, muzeumi ör tisztelt tagtársur k meghatározás végett tölem általvenni.

Valamint az ásatag teknőczöt, úgy a levél-lenyomatokat is annak idejében bemutatandom a tisztelt társulatnak.

A növény- és levél lenyomatok gyakrabban fordulnak elő ezen képletben, ritkábban az édesvízi csigák. A teknős-béka teknők közül eddiglen csupán három példány találtatott. — Az ásatag-emplősök ellenben két helyen hatalmas telepet képeznek. — Ezen telepek a Holeczbach András-féle felső és alsó kőbányákban fordultak elő. — Az alsó kőbányán egy hatalmas háromszegletű sziklán, melynek ábráját más alkalommal szerencsém volt bemutatni, egy mintegy fél láb vastagságu homok- és agyag-keverékből álló réteg szalagként vízmentes irányban vonul keresztül, az ásatag csont-telep ezen réteg felett nyúlik el, alatta eddiglen csont-maradványok nem fordultak elő.

Általában vévén, a kérdéses mészszivag-képletben az öt emlősök közül leginkább a szarvas-félék (*Cervus*) szerepeltek, az ezuttal elősorolt ásatag-emplősök maradványaival nevezetesen szaporodott az ásatag-emplősök száma, jelesül :

1) A kérődzők vagyis az emlősök 10-ik rendéhez tartozó *Cervus elaphus*-on kívül a szarvasmarha (*bos*)-félékből a *bos taurus*.

2) A merőkörműek egy patások (*solivungula*) vagy az emlősök 9-dik rendéhez sorozandó lófélékből (*equus*) *equus caballus*-sal.

3) A vastagbőrűek (*pachidermata*) vagy az emlősök 8-ik rendéhez számítandó és agyarascalád-félékből az elefánttal (*elephas primigenius*-sal).

A voltaképpen vastagbőrűek *Rhinoceros*-félék családjából pedig a *Rhinoceros tichorhinus*-sal.

A nemcsak fajra, de nemre is számos emlősök nevezetessé teszik ezen képletet, a mennyiben pedig hazánkban hasonló mézszivag-képletekben emlősök tudtommal nem fordultak elő, ezen képlet öslénytani tekintetben egyetlen egynek, és valamennyi hasonló hazai képletek között legnevezetesebbnek tekintendő.

Végezetül az ekképpen előszámlált és leirt öslénytani tárgyakat, melyeket részszerént szereztam, részszerént magam fedeztem fel, mint közelebb múlt évi működéseimnek egyik eredményét, szerencsém van ezuttal a magyar nemzeti muzeumnak ajánlatként általadni.

XII.

AJNÁCSKŐI ŐSEMLŐSÖK.

Kubinyi Ferencztől.

Ajnácskő híres történelmi várrom, az alatta elnyúló faluval (Gömörme-gyében) a báró Vecsey család ős birtoka s nevezetes kúp alakú basalt he-gyeiről, ugyanazon nevű ásvány vizéről, egy bikfa erdő tövében lévő regényes fekvésű fürdőről, továbbá érdekes az ott nagy mennyiségben talál-tató őslénytani tárgyakról is.

A magyar nemzeti Múzeum őslénytani gyűjteményében régóta találta-tik egy két zápfoggal ellátott *Mastodon angustidens* álkapocs töredék, melyre Ajnácskő van írva. — Ennek lelhelyéről már több ízben a hely-szinén szándékoztam meggyőződni, s e rég ohajtott szándékom kivitelét a kö-zelebbi múlt nyáron báró Nyári Albert siettetete, minekutánna engemet egy Ajnácskőn általa talált igen szép agyar töredékkal és azon tudósítással ör-vendeztetett meg, hogy ő csak egypár éve, báró Vecsey József azonban már régóta az ajnácskői vízműsásokból időről időre, kivált nagyobb zápor eső alkalmával a víz által kimosni szokott ős csontokat gyűjt. En sem mulasz-tám el a helyszinére kimenni, a lel-helyről meggyőződni, és tisztelt ha-zánkfiak által gyűjtött őslénytani tárgyakat megtekinteni, őket pedig a tuda-mány érdekében felszólítani, sziveskednének az általok gyűjtött őslénytani tárgyakat a magy. nemz. Múzeum számára által engedni; ők nem is késtek kérésemet teljesíteni, én pedig szerencsémnek tartom, hogy ezuttal részint az általok ajánlott, részint a helyszinén általam gyűjtött őslénytani tár-gyakat bemutatathatom, egyszersmind azokat a Múzeum számára által is adhatom.

A mi a kérdéses őslénytani tárgyak lelhelyét és kivált azok földtani viszonyait illeti :

Ajnácskő vidékének főképlete tömött minéműségű basalt, melyben *amphiból* (Basaltische Hornblende) fordul elő. — As amphiból részint egyes jegercekben szabadon, részint basaltba mint anyaköbe zárva, legnagyobb mennyiségben Fülekről Ajnácskő felé az országuttól balra, a helységhez kö-zel egy víz mosásban találhatik. — Ennek oldalai leginkább homok, agyag, ba-